

Když jde o mnohem víc než jen o housky...

V polovině loňského roku se v médiích opakovaně objevovaly případy, kdy byl pachatel odsouzen za drobnou krádež v obchodě k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Dělo se tak s odkazem na příslušné ustanovení trestního zákoníku, že u některých trestných činů má být jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby stanoveno, že byl trestný čin spáchán za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek. Někteří státní zástupci i soudci postupovali tak, že aplikovali přísnější ustanovení bez věcné návaznosti na pandemii koronaviru, tedy v podstatě automaticky, pokud byl čin spáchán v době nouzového stavu. S trochou nadsázky lze tyto odsouzené (kdy např. za krádež pěti housek v hodnotě 62,50 Kč padl trest 1,5 roku nebo za krádež salámu a krabicového vína 2 roky a 2 měsíce) přirovnat k románové postavě Jeana Valjeana, který byl odsouzen za krádež chleba k pěti letům na galejích.

Od vyhlášení nouzového stavu pak bylo v České republice odsouzeno zřejmě až půldruhého tisíce osob za spáchání majetkového trestného činu během nouzového stavu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. V březnu letošního roku vydal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu rozsudek (sp. zn. 15 Tdo 110/2021), který konstatoval, že k vyššímu trestu lze odsoudit pachatele pouze tehdy, pokud existuje věcná souvislost mezi pandemií a trestným činem. Tedy pokud by např. šlo o krádež roušek nebo dezinfekce v době, kdy byl tohoto zboží na trhu nedostatek. Ve věznicích je v tuto chvíli nejméně několik stovek osob odsouzených na základě právního názoru, který Nejvyšší soud prohlásil za nezákonný. Nicméně se ukázalo, že tito lidé nemají k dispozici žádný opravný prostředek, což je z pohledu zásad právního státu neakceptovatelné. Kromě uvedeného právního hlediska existuje i nezanedbatelné ekonomické hledisko, kdy náklady na jednu osobu ve výkonu trestu odnětí svobody jsou v průměru vyčísleny na částku 1 200 Kč denně. To znamená, že naši společnost stojí tyto zbytečně přísné tresty při střízlivém odhadu cca 1 200 000 Kč denně, dohromady se tak náklady společnosti na tato omezení svobody dají počítat v stovkách milionů korun.

Z hlediska fungování právního státu je však alarmující, že se ve věznicích nachází velký počet odsouzených, kteří již nemají k dispozici žádné opravné prostředky, kterými by se mohli domoci přezkumu zjevně vadného rozhodnutí. A to buď proto, že uplynuly zákonné lhůty pro podání opravného prostředku, nebo proto, že změna právního názoru Nejvyššího soudu není důvodem pro jeho podání. Tento stav je nepřijatelný a nelze se smířit s tím, že v masovém měřítku dochází ke zbavení osobní svobody lidí, kteří by při správné interpretaci zákona nevykonávali trest odnětí svobody vůbec nebo by jej vykonávali v podstatně kratším rozsahu. Podle současné úpravy zůstává v uvedených případech jedinou možností podání stížnosti pro porušení zákona, přičemž oprávněnou osobou pro podání takové stížnosti je pouze ministryně spravedlnosti a podání stížnosti pro porušení zákona je plně na jejím uvážení. De lege ferenda by byla vhodná změna zákona, která by umožnila odsouzenému využít některý z mimořádných opravných prostředků a domáhat se změny pravomocného odsouzení, jestliže dojde ke změně právního názoru rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu České republiky ve skutkově obdobné věci.

A proč o tom celém mluvím? Myslím, že v dnešní době – obzvlášť pokud se ohlédneme za loňskou pandemií – není pozitivních zpráv nikdy dost. Advokáti nebývají na veřejnosti vždy vnímáni úplně

pozitivně. Proto by nebylo špatné, kdyby Česká advokátní komora na konkrétních případech čas od času ukazovala, jakým způsobem se advokáti zasazují o práva svých klientů a jak jim reálně pomáhají. Jistě by také pomohlo, pokud by se s ohledem na tyto případy ještě více zapojovala do legislativního procesu a poukazovala by na mezery v právu, které ve svém důsledku vytvářejí hrubou nespravedlnost.

JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M.,
partner, Bříza & Trubač, advokátní kancelář

Poznámka: Autor v souvislosti s tímto tématem odkazuje jako člen platformy Rozumné právo na její stanovisko, ze kterého při psaní tohoto textu vycházel - <https://www.rozumne-pravo.cz/cz/stanoviska/>

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 2/2021

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)